

– Міністерству аграрної політики України, відповідним державним науковим установам забезпечити на пільгових умовах наукове обслуговування ОСГ, проведення семінарів, виставок з демонстрацією сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур, утримання худоби, організації виробництва для сфери малого бізнесу на селі.

Крім того, доцільно: звільнити від земельного податку домогосподарства сільських пенсіонерів; впровадити пільги щодо звільнення від земельного найму сімей, що вперше створюють особисте господарство, строком на п'ять років; у законодавчому порядку встановити територіальну диференціацію ставок земельного податку з ОСГ, яка повинна забезпечити вилучення та перерозподіл диференціальної ренти з ділянок землі, розташованих у кращих географічних зонах, з підтримкою об'єктивно необхідного ведення сільськогосподарського виробництва на гірших землях.

Пропонується також визнати працю в усіх видах ОСГ як рівноцінну з роботою в галузях народного господарства та зараховувати в трудовий стаж особам, зайнятим веденням ОСГ, за наданням підтвердження про це місцевих органів влади. Такий підхід справив би значну стимулювальну дію на розвиток ОСГ, а також посилив би його трансформацію в ефективне товарне господарство та значно зменшив би кількість безробітних.

IV. Висновки

Для вирішення вищезазначеної проблеми, забезпечення зміцнення й розвитку особистих господарств населення необхідно терміново розробити і прийняти спеціальну

державну програму, відповідні законодавчо-нормативні документи.

Література

1. Барановський М.О. Аграрна складова депресивності сільських територій / М.О. Барановський // Економіка АПК. – 2008. – № 6. – С. 140–147.
2. Герман Л.М. Шляхи сталого розвитку сільського господарства України за результатами вивчення суспільної думки / Л.М. Герман, В.В. Підліснюк, І.Р. Юхновський // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 149–153.
3. Калашнікова Т.В. Механізм і пріоритети державної підтримки аграрного сектора економіки / Т.В. Калашнікова // Економіка АПК. – 2008. – № 8. – С. 100–104.
4. Кропивко М.Ф. Удосконалення системи державного і регіонального управління соціально спрямованим агропромисловим виробництвом / М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2008. – № 2. – С. 25–30.
5. Лисецький А. Аграрний сектор України: адаптивний саморозвиток і глобальні виклики у регіональному вимірі / А. Лисецький, М. Соломко, І. Думіч // Економіка України. – 2007. – № 11. – С. 57–69.
6. Малік М.Й. Про державне регулювання розвитку сільських територій / М.Й. Малік // Економіка АПК. – 2008. – № 2. – С. 156.
7. Низова Л. Реформирование АПК и занятость сельского населения / Л. Низова // Человек и труд. – 2006. – № 10. – С. 29–32.
8. Огнев Ю. Аграрный вопрос / Ю. Огнев, Н. Демьянов // Общество и экономика. – 2007. – № 8. – С. 111–119.
9. Черевко Г.В. Державне регулювання АПК / Г.В. Черевко, Ф.В. Горбонос // Вісн. аграрної науки. – 2008. – № 6. – С. 63–69.

УДК 35.076

ДЕЯКІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Мордвінов О.Г.

доктор наук з державного управління, професор

Желябін В.О.

кандидат технічних наук, доцент
Класичний приватний університет

Annotation

The possible approaches and the criteria of state government efficiency estimation and the peculiarities of their usage in the conditions of Ukraine are considered in the article. Namely, it is proposed to estimate the state government efficiency according to the results of the governmental branches activities for the Ukrainian people benefit.

Анотація

У статті розглянуто методологічні підходи та критерії оцінювання ефективності державного управління, а також особливості їх застосування для аналізу ефективності державно-управлінської практики в Україні. Обґрунтовано доцільність оцінювати ефективність державного управління за наслід-

ками діяльності гілок влади на користь народу країни.

Ключові слова

Ефективність державного управління, криза влади, об'єктивація управління, соціальний ефект, інтегральні показники, протидія корупції, джерело влади, права та свободи.

I. Вступ

Як незалежна сучасна держава Україна веде свій відлік від 24 серпня 1991 р., коли Верховна Рада УРСР прийняла Акт проголошення незалежності країни та створення самостійної держави. У Конституційному договорі між Президентом України і Верховною Радою України від 8 червня 1995 р. визначено, що Україна, як демократична, соціальна та правова держава, утворена на основі реалізації українським народом свого суверенного права на самовизначення, виражає волю народу й захищає інтереси своїх громадян. За Конституцією України 1996 р., Україну проголошено суверенною та незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою.

Влада, відповідно до Конституції України, представлена трьома гілками:

- законодавчою (Верховна Рада України);
- виконавчою (Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади та місцеві державні адміністрації);
- судовою (Верховний Суд, Конституційний Суд, суди загальної та спеціальної юрисдикції).

Главою держави, гарантом державного суверенітету, цілісності, додержання Конституції України, прав і свобод людини та громадянина є Президент України.

Той факт, що сьогодні Україна перебуває в глибокій політичній, економічній, соціальній, екологічній, правовій кризі, навряд чи потрібно доводити. Водночас з боку глави держави, законодавчої та виконавчої влади постійно декларуються приклади високоефективного державного управління, а суди всіх рівнів не лише виносять правильних і справедливих рішень, а й більше за всіх загрузли в корупції. Прикладів цього більше ніж достатньо.

У зв'язку з викладеним вважаємо актуальним провести аналіз (хоча б у рамках доступної інформації, статистики, різноманітних факторів) стану державного управління і зробити спробу оцінити його ефективність на основі відомих науково обґрунтованих методів, прийнятих у світовій практиці.

II. Постановка завдання

Мета статті – на основі комплексного підходу уточнити сутність поняття “державне управління”, проаналізувати відомі критерії оцінювання ефективності державного управління та провести таке оцінювання.

III. Результати

Насамперед, уточнимо поняття “державне управління”. Автор багатьох наукових праць, підручників та навчальних посібників з теорії і практики державного управління, професор Г.В. Атаманчук вважає, що в сучасних умовах державне управління слід розглядати в системі “відтворення людини – суспільства – природи” [1]. Оскільки державне управління реалізується на вищому рівні влади й покликане вирішувати стратегічні завдання з урахуванням довгострокової перспективи, а також повинне спрямовуватись на процвітання громадян країни, тобто суспільства в цілому, то не приділяти належної уваги управлінню відносинами людини із середовищем її проживання (природою) означає не розуміти самої сутності державного управління.

Особливість державного управління в Україні полягає в тому, що поняття “державні інтереси”, якими завжди керується вища влада, приймаючи стратегічні рішення, далеко не завжди збігається з поняттям “інтереси народу” (простих людей). Тому критерії ефективності, на підставі яких вищі органи влади так високо оцінюють свою управлінську діяльність, зовсім не збігаються з оцінками якості управління відповідно до потреб та інтересів більшої частини населення країни. З урахуванням сказаного необхідно уточнити деякі ключові поняття, що використовуються в цій статті.

Під ефективністю державного управління пропонується розуміти отриманий соціальний ефект з урахуванням матеріальних і інтелектуально-трудоових витрат, а також перетворення управлінських рішень в об'єктивну реальність (останнє називають об'єктивацією управління [2]). Не менш важливим є також показник результативності управління – якісний (описовий) або конкретний кількісний індикатор (критерій), що характеризує результативність управлінської діяльності в досягненні поставленої мети.

Тут доречно також нагадати, що управлінське рішення (особливо на державному рівні) можна вважати ефективним лише за умови, якщо найкращий результат на користь народу був отриманий у встановлених часових рамках і за мінімальних витрат.

На жаль, ефективність державного управління часто оцінюється за схемою: “рух – все, мета – ніщо” (тут “рух” – наради, засідання, інструкції, вказівки, прийняті рішення щодо покращання “стану”, витрачені матеріальні ресурси, поїздки на різні саміти, форуми, зустрічі (і навіть з народом), виступи на телебаченні та інші бюрократичні дії, а головне – кінцевий результат без досягнення мети – “ніщо”). За часів державного управління під керівництвом КППС, незважаючи на те, що СРСР займав передові позиції в

світі за виробництвом сталі, нафти, цементу, за освоєнням космосу, за військовими потужностями тощо, реальне життя людей залишалось жебрацьким (у матеріальному плані) при високому рівні патріотизму радянського народу, менеджерської некомпетентності вищого керівництва, яка виявилась у “застой економіки” і, як результат, в розвалі країни. Як показує практика, природні багатства, працьовитість і “поступливість” народу не завжди гарантують високу якість життя людей. Все залежить від якості державного управління, вміння визначати стратегічні цілі країни, формувати досконалу законодавчу базу, на основі якої оптимально витрачаються ресурси, формуються кошти бюджету, створюються лише ті організаційні структури, які потрібні й корисні людям, контролюється весь управлінський процес, аж до досягнення поставленої мети. За влучним висловлюванням американського економіста М. Хольцера, “продуктивність суспільства залежить від продуктивності уряду” [3].

Зрозуміло, що досягти абсолютної (повної) об’єктивації досить складно, оскільки в реальному житті управлінські рішення стикаються з безліччю об’єктивних і суб’єктивних перешкод, які не завжди можна передбачити або спрогнозувати. Водночас, оцінюючи міру досягнутого в запланованому, можна отримати кількісну характеристику ефективності державного управління.

“Управління лише тоді має сенс, коли керовані економічні, політичні, соціальні й духовні процеси тією чи іншою мірою задовольняють суспільні, колективні та особисті потреби, характеризуються належною динамікою і стійкістю” [2]. Лише за таких умов управління стає не формально-декларативним, а виступає продуктивним і ефективним чинником розвитку суспільства і держави.

Об’єктивація державного управління має свої специфічні риси [2]:

- здійснення в масштабах усього суспільства й у всіх його сферах;
- міцна стійкість у часі і масштабність у просторі результатів;
- висока значущість не лише прямих, а й непрямих результатів;
- чітко виражена соціальна спрямованість;
- об’єктивація – це комплексний результат (позитивно-конструктивний або, навпаки, негативно-руйнівний).

Ефективне державне управління має відповідати основним ознакам стратегічного управління, які можна сформулювати таким чином:

- головна цінність – люди, що створюють духовні й матеріальні цінності, своєю працею зміцнюючи економічну та техні-

чну потужність країни, її суверенітет, забезпечуючи відтворення природних ресурсів і екологічну безпеку;

- своєчасний аналіз стану світової кризи й зміни чинників міжнародного макросередовища, прогнозування впливів таких змін, визначення місця України в геополітичному післякризовому просторі та життя превентивних заходів на користь своєї країни;
- забезпечення інтересів “свого” народу на всіх напрямках розвитку суспільства;
- наявність стратегічної мети (місії) держави з урахуванням довгострокової перспективи і програми досягнення цієї мети;
- аналіз внутрішньодержавних чинників, які не дають змоги забезпечити наповнення державного бюджету, ефективно його витрачання на розвиток виробництва й досягнення соціальної мети;
- своєчасне вдосконалення законодавчої бази з урахуванням змін, що відбуваються в світовій спільноті й усередині країни з метою підвищення якості життя народу;
- внесення таких змін до Основного закону країни – Конституції України, які б забезпечували політичну стабільність, нормальну роботу всіх органів державної влади на користь народу країни.

Для аналізу ефективності державного управління важливо розглянути, як виконуються органами влади принципи та конституційні положення в процесі вибору стратегій, прийняття найважливіших рішень, реалізації управлінських дій.

Звернемося до положень Основного закону держави – Конституції. У статті 3 Конституції України [5] зазначено: *“Людина, її життя та здоров’я, честь та гідність, недоторканість та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст та напрям діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Ствердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов’язком держави”*.

Реальне життя більшості народу України не відповідає високим принципам, закладеним у зміст цієї статті. Сьогодні не забезпечується також дотримання ст. 43 Конституції про право на працю та її гідну оплату. Виникає питання: чи може бути визнане ефективним державне управління всіх гілок та органів влади, якщо не забезпечуються положення однієї з основоположних статей Головного закону України? Як видно, коментарі тут зайві.

Розглянемо ст. 5 Конституції [5]: *“Україна є республікою. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади і органи місцевого самоврядування. Право визначати та змі-*

Держава та регіони

нювати конституційний лад в Україні належить виключно народу і не може бути узурповане державою, його органами або посадовими особами. Ніхто не може узурпувати державну владу”.

Звичайно, економічні реформи на основі роздержавлення і приватизації не змінили конституційного ладу, але призвели до “олігархічного капіталізму”, злиття органів влади з олігархічними кланами, що заволоділи більше ніж 60% колишньої (яка вважалась загальнонародною) державної власності, позбавивши більше ніж 90% народу (за ст. 5, джерела влади) права на справедливу частку власності і на гідне життя. Професор, доктор юридичних наук В. Сіренко дав таку оцінку приватизації [6]: “Приватизація, організована лібералами-демократами, – це колосальна афера тисячоліття, здійснена під виглядом “реформ”, а насправді – незаконне привласнення, по суті грабіж найбільшої власності, що коли-небудь потрапляла до рук злочинців. Афера, здійснена під виглядом “народної приватизації” державного майна, призвела до перерозподілу накопиченої за десятиліття загальнонаціональної власності на користь вождів демократів. Вся управлінська діяльність стосовно приватизації на вищому рівні влади одержала законодавче затвердження Верховною Радою, а пограбований народ одержав пояснення цього факту на кшталт “закон зворотної сили не має”.

Аргументи, на зразок того, що “це зроблено для накопичення капіталу та технічного переоснащення виробництва”, не витримують жодної критики. Ось красномовний факт: маса прибутків в Україні становить 48 млрд дол., а обсяг усіх інвестицій в українську економіку, у тому числі іноземних, ледь дотягує до 20 млрд дол. Отже, не розвиток малого і середнього бізнесу, не дбання про довгострокові інтереси держави, а голий неприхований егоїзм, жадібність і брутальне нехтування трудівниками, тими, хто створює всі блага, лежить в основі цієї системи. Адже з 48 млрд дол. прибутків близько 60% отримала всього 151 особа [7].

Професор, доктор економічних наук М. Павлишенко сформулював закон “єдності економіки і політики” (який об’єктивно діє в суспільстві), суть якого полягає у тому, що “якою є політика, такою буде й економіка” [8].

У цій роботі вченим показано, що право власності на засоби виробництва не може бути законом, одержаним шляхом голосування в законодавчому органі. М. Павлишенко результати приватизаційних реформ назвав патологією, за якої “демократизація суспільства не відбувається одночасно з демократизацією економіки, і ці процеси йдуть у протилежних напрямках. Відбулася значна поляризація людей щодо рівня життя – 5% населення країни стали багатими,

10–15% – з середнім рівнем достатку і 80% населення країни на грані бідності і виживання. Наука, освіта, медицина тощо, а також комунальна сфера через нестачу коштів, запущені до критичного рівня. Через неправильну орієнтацію виробництва в економіці країни панують корупція, рекет, різні афери (нафтова, зернова, цукрова, газова, будівельна та ін.). Усе це завершує занепад моралі. А це вже надовго. Бідність змушує уряд вживати непопулярних заходів, які є формою прояву диктатури” [8].

Виникає питання: хто-небудь спитав згоди народу на такі перетворення стратегічного характеру, які фактично змінили умови виживання 85% населення в перехідній економіці, продовжуються зараз і будуть продовжуватись дуже довго, якщо не змінити співвідношення власності на користь більшості народу?

Участь народу “у владі” через вибори – не більше ніж умовна формальність, оскільки пропорційна система виборів не дозволяє обирати кращих представників народу. В умовах незрілого громадянського суспільства та зловживань демократія в Україні перетворилась на потворну деструктивну соціальну химеру. Навіть референдум, який начебто гарантує народне волевиявлення, практично не дає змоги домогтися реалізації рішення народу в державному управлінні. Так, результати проведеного за народною ініціативою 16 квітня 2000 р. всеукраїнського референдуму, на котрому більше ніж 80% виборців проголосувало за зменшення загальної кількості народних депутатів з 450 до 300 та обмеження депутатської недоторканості, так і не були реалізовані у практиці державного управління.

У статті 13 Конституції України [5] зазначено: *“Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об’єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією. Кожний громадянин має право користуватися природними об’єктами права власності народу відповідно до закону...”*

У коментарях до реального застосування цієї статті можна навести чимало прикладів зловживань на користь “верхівки” народу. Вочевидь, що на практиці народ як носій права власності на природні ресурси фактично не делегував органам влади свої права розпоряджатися ресурсами саме таким чином. Тобто мати право на власність, навіть “закріплене” Конституцією країни, зо-

всім не означає володіти й розпоряджатися власністю.

У статті 17 Конституції України сформульовано загальні принципи застосування армії, інших військових формувань і, зокрема, неможливість їх використання “для обмеження прав і свобод громадян або з метою повалення конституційного ладу, усунення органів влади чи перешкоджання їх діяльності”. Навряд чи можна однозначно стверджувати, що в реальному житті названі принципи витримуються, якщо пригадати хоча б, хай і не такі часті, випадки розгону демонстрацій спецпідрозділами МВС.

Висновок тут може бути лише один: Конституція “народжувалася” в режимі “терміново” (засідання Верховної Ради тривало до остаточного голосування), в надії “потім внести необхідні і обґрунтовані зміни”, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України...”.

Наведений аналіз виконання державними службовцями Основного закону України – Конституції показує, що дотримання положень багатьох статей у реальному житті з погляду пересічного громадянина практично не забезпечується, а випадки таких порушень не отримують належної оцінки, засудження й покарання. В Україні навіть Основний закон не є обов’язковим до дотримання, насамперед, для тих, хто цей закон приймав. Конституційний Суд України лише тим і зайнятий, що розглядає проблеми боротьби й сили “рішень”, що приймаються трьома “гілками влади” і гарантом прав і свобод громадян та державних інтересів (при цьому сам Президент вважає особисту позицію або думку абсолютною істиною для всіх громадян країни).

Зазвичай такий похід до оцінювання ефективності державного управління (з дотримання законодавства на користь народу) має до певної міри суб’єктивний характер, але він точніший, ніж відмінні оцінки своєї діяльності самою владою.

Управлінська діяльність на найвищому рівні влади, якщо вона слабо задіяна в гармонізації системи “відтворення людини – суспільства – середовища життя” [2], втрачає суспільний зміст. З цієї точки зору, і з урахуванням того, що смертність в Україні за час незалежності перевищує народжуваність, а навколишнє середовище (повітря, вода, земля, різного виду природні ресурси) зазнає щороку непоправної шкоди, державне управління незважаючи на наявність у структурі виконавчої влади Міністерства охорони навколишнього природного середовища і Міністерства з питань надзвичайних ситуацій навряд чи можна вважати ефективним. Немає сенсу наводити далеко не

одиночні й усім відомі приклади природних і техногенних катастроф, які відбулися в Україні. Власники стратегічних підприємств металургії, нафтохімії, гірничодобувної та інших галузей, виробнича діяльність яких пов’язана зі значним деструктивним впливом на довкілля, захистом цього середовища займаються в більшості випадків методом сплати штрафів (від чого навколишнє середовище чистішим не стає).

Ефективність державного управління з охорони навколишнього середовища достатньо низька. Неоновлювані основні фонди, старе обладнання й технології не дають змоги домогтися ефективності виробництва в Україні на рівні європейських країн: так, ВВП на душу населення в Україні становить всього 860 дол., тоді як у Польщі – 3910 дол., Іспанії – 14 100 дол., Франції – 24 210 дол., Німеччині – 26 570 дол.

Водночас, тривалість життя в Україні є найнижчою серед європейських держав і становить для чоловіків 63 роки, а для жінок – 74 роки.

Методологічно не так складно оцінити ефективність державного управління за станом результатів, отриманих органами влади на користь громадян країни до витрат на добробут державного апарату й державних службовців різного рівня. Проблема при такому підході буде пов’язана з “отриманням” достовірної інформації щодо витрат на утримання армії державних службовців і народних депутатів. Звичайно, кількісно оцінити результат державного управління також непросто. Але той результат, який отриманий за роки незалежності, для більшості громадян України явно негативний.

Ціна лібералізації економіки й вільного ринку, сертифікатної приватизації, демократизації суспільства вельми висока: майже не будуються нові підприємства, зате чимала їх кількість припинили роботу, зникли з карти України більше ніж 3 тис. сіл, з сільськогосподарської продукції залишаються поки що середніми врожаї зерна, в занепаді морський і річковий флот, цивільна і військова авіація, зате більше ніж 80% населення має доходи на рівні прожиткового мінімуму. Результатом низької ефективності державного управління є скорочення чисельності населення за роки незалежності майже на 8 млн осіб. Більше ніж 5 млн осіб вимушені шукати роботу за кордоном. Мільйони висококваліфікованих спеціалістів (учителів, інженерів, лікарів тощо) змушені заробляти “на хліб” торгівлею чужим товаром на численних ринках, втрачаючи при цьому не лише професійну кваліфікацію, а й деградує як особистість.

Програма діяльності Кабінету Міністрів України “Назустріч людям” (за часів першого прем’єрства Ю.В. Тимошенко) була

Держава та регіони

спрямована на подолання “безправ’я і несправедливості, ігнорування демократичних цінностей, зрощення влади і бізнесу, корупції і хабарництва як загрози національній безпеці” [9]. Проте з багатьох причин вона так і не була повною мірою реалізована.

Критерії оцінювання ефективності державного управління (інтегральні показники), запропоновані Інститутом Світового банку у формі системи GRICS (Governance Research Indicator Country Snapshot), складаються з шести характеристик:

- 1) право голосу і підзвітність;
- 2) політична стабільність і відсутність насильства;
- 3) ефективність діяльності уряду;
- 4) якість законодавства;
- 5) верховенство закону;
- 6) контроль корупції.

Зовсім неважко на реальних прикладах з життя українського суспільства довести, що в Україні названі характеристики мають низькі, а почасти, і негативні значення.

IV. Висновки

Державне управління в Україні не може бути визнано ефективним з таких причин:

- не розроблено програми стратегічного розвитку, а діяльність усіх гілок влади спрямована не на реалізацію інтересів країни та її народу, а на продовження власних владних повноважень і забезпечення прав власності на приватизоване майно;
- політичні сили у Верховній Раді не тільки не консолідовані на ухвалення найважливіших законів для забезпечення відтворення основних галузей промисловості і сільського господарства, природних ресурсів і населення, а зовсім навпаки, ведуть постійну “боротьбу” за посади й лобювання законів на користь власного бізнесу;
- якість реального життя переважної більшості простих людей за роки незалежності, за будь-якого складу владних структур, щороку погіршується, зроста-

ють ціни на товари і продукти першої необхідності, ліки, комунальні послуги, погіршується екологічний стан довкілля, знижується купівельна спроможність гривні, зростає кількість хворих (зокрема, на онкологічні, серцево-судинні хвороби, туберкульоз), зменшується чисельність населення, мільйони людей не забезпечені роботою, безкоштовна освіта стала надто дорогою.

Література

1. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций / Г.В. Атаманчук. – 4-е изд. – М. : Омега-Л, 2009. – 579 с.
2. Охотский Е.В. Государственное управление в современной России : учебно-метод. комплекс / Е.В. Охотский. – М. : МГИМО МИД России, 2008. – 548 с.
3. Эффективность государственного управления : пер. с англ. / [общ. ред. С.А. Братчикова и С.Ю. Глазьева]. – М. : Фонд “За экономическую грамотность” : Консалт-банк, 1998. – 848 с.
4. Ющенко В. Необходимо менять власть / В. Ющенко // *Голос Украины*. – 2003. – № 77 (3077). – С. 9.
5. Конституція України. – Х., 2008. – 48 с. (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222-IV від 8.12.2004 р.).
6. Сиренко В. Вопрос созрел: Украина нуждается в национализации базовых отраслей хозяйства / В. Сиренко // *Голос Украины*. – 2002. – № 197 (2948). – С. 4–5.
7. Буздуган Ю. Як у XXI столітті українців перетворюють на рабів / Ю. Буздуган // *Профспілкові вісті*. – 2007. – № 15 (374). – С. 10–11.
8. Павлишенко М. Демократизація власності – основа демократизації суспільства / М. Павлишенко // *Економіка України*. – 2007. – № 9. – С. 12–24.
9. Програма діяльності Кабінету Міністрів України “Назустріч людям” // *Урядовий кур’єр*. – 2005. – № 26. – С. 6–12.

УДК 330.322

РОЗВИТОК МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Поважний О.С.

доктор економічних наук, професор

Пшенична В.П.

аспірант

Донецький державний університет управління